

1. ΠΟΙΕΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΥΣ ΕΚΛΕΓΟΥΜΕ ΠΩΣ ΚΑΙ ΜΕ ΠΟΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ;

Μέσο: ΤΑ ΝΕΑ

Ημ. Έκδοσης: . . . 16/09/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 16/09/2023

Σελίδα: 1

**ΛΟΥΚΑΣ
ΤΣΟΥΚΑΛΗΣ**

*Ομότιμος
καθηγητής ΕΚΠΑ*

Σ. 48

Πρίσμα

ΤΟΥ Λουκά Τσουκάλη

Την Κυριακή εκλέγουν τα μέλη του ΣΥΡΙΖΑ τα νέα ή τον νέο τους πρόεδρο. Και υπήρξαν βεβαίως διαφορετικές απόψεις ως προς το εύρος της εκλογικής βάσης. Ποιοι έχουν δικαίωμα να συμμετάσχουν στη διαδικασία; Μόνον τα μέλη και πόσα κομματικά ένοσημα χρειάζονται για να μπορούν να ψηφίσουν; Μήπως και οι φίλοι με τη στενή ή την ευρεία έννοια; Πού τραβάει το κάθε κόμμα τη γραμμή μεταξύ των δικών του και των άλλων όταν πρόκειται να εκλέξει αρχηγό;

Δεν υπάρχουν εύκολες απαντήσεις σε τέτοια ερωτήματα που όμως απέκτησαν μεγάλη σημασία από τότε που οι εσωτερικές εκλογές στα κόμματα έπαψαν να είναι υπόθεση των ολιγών και μνημόνων. Το παράδοξο είναι (ή μήπως όχι;) ότι ενώ τα κόμματα άνοιξαν τις πόρτες τους, η κομματική βάση συρρικνωνόταν όχι μόνον στην Ελλάδα αλλά και στις περισσότερες δημοκρατικές χώρες. Ξέφτισαν ιδεολογίες και σημαίες, μειώθηκε ριζικά και ο αριθμός των στρατευμένων οπαδών. Η Πολιτική δεν κιντοποιεί πια τον πολύ κόσμο, ακόμη λιγότερο τους νέους. Αυτή η τάση καταγράφεται επίσης στα συνήθως υψηλά ποσοστά αποχής στις εκλογές, εδώ όπως και αλλού. Και όλα αυτά αποτελούν κομμάτια ενός σύνθετου παζλ που ονομάζουμε κρίση της δημοκρατίας: ένα από τα μεγάλα θέματα της εποχής μας.

Η πολιτική έγινε επάγγελμα για μια ειδική κατηγορία ανθρώπων, με λιγοστές εξαιρέσεις. Απαιτείται πολύ χρήμα και τους αναγκαίους συμβιβασμούς για να το αποκτήσεις σε καιρούς που η οικονομική εξουσία κερδίζει σε βάρος της πολιτικής εξουσίας. Απαιτεί τεράστιες θυσίες στην προσωπική ζωή όσων ασχολούνται ενεργά και μια ιδιαίτερη ικανότητα επιβίωσης στον καθημερινό κανιβαλισμό που ασκείται πλέον από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Βεβαίως απαιτεί επικοινωνιακά προσόντα με τον αναγκαίο μηχανισμό που θα τα στηρίξει, μπλοκισμένα όμως και με ισχυρές δόσεις κυνισμού. Γιατί αν πιας με τον σταυρό, σταυρό δεν παίρνεις στις εκλογές. Κρίνοντας εκ του αποτελέσματος, μάλλον μας αρέσει να μας παραμυθιάζουν οι υποψήφιοι πολιτικοί. Αλλά μετά απογοητευόμαστε, όταν ανακαλύπτουμε στην πράξη ότι οι εκλεκτοί μας – πολλοί τουλάχιστον – δεν έχουν ούτε τη γνώση ούτε τη διοικητική επάρκεια, πώς μάλλον τη βούληση να πάρουν τις δύσκολες αποφάσεις και να τις κάνουν πράξη.

Η απογοήτευση οδηγεί αρκετούς να δοκιμάσουν εναλλακτικά σχήματα. Αυτό το φαινόμενο έχει πάρει σοβαρές διαστάσεις σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες τα τελευταία χρόνια. Νέα κόμματα δημιουργούνται σχεδόν από το πουθενά και μερικά χάνονται με την ίδια ευκολία. Ευκαρία ζωής για δημαγωγούς και άλλους. Και η Ακροδεξιά τοκίζει στις αποτυχίες των λεγόμενων συστημικών κομμάτων, στις αυξανόμενες ανισότητες και την ανασφάλεια που χαρακτηρίζουν μεγάλα κομμάτια των σύγχρονων κοινωνιών, ενώ ταυτόχρονα μοιράει χάντρες και μαντζούνια (ενίοτε και ρόπαλα) σε κάθε λογής ψεκαρμένους. Δύσκολα κυβερνούνται οι χώρες σε εποχές κοινωνικού και πολιτικού κατακερματισμού. Σ' εμάς, είναι ωστόσο, βοηθία το εκλογικό σύστημα δημιουργώντας πλαστές(?) πλειοψηφίες, αλλά σίγουρα δεν βοηθάει στην ανεύρεση συναινετικών λύσεων.

Τον άλλο μήνα έχουμε εκλογές για την τοπική αυτοδιοίκηση. Και με τη νέα νομοθεσία, θα κληθώ ως δήμητος Αθηναίων να διαλέξω δήμαρχο καθώς και δημοτικούς και κοινοτικούς συμβούλους από μια λίστα που σε μια περίπτωση τουλάχιστον ξεπερνάει τους τριακόσιους – ζωή να 'χουν. Με λίγη ακόμη προσπάθεια, όλη η Ελλάδα μπορεί να είναι υποψήφιοι μια μέρα. Η γιορτή της δημοκρατίας ή κάτι πολύ πιο ταπεινό; Καλείσαι να διαλέξεις

Ποιες και ποιους εκλέγουμε, πώς, και με ποια αποτελέσματα;

ανάμεσα σε αυτοδιοικητικούς υποψήφιους που οι περισσότεροι είναι παντελώς άγνωστοι και για αξιώματα με περιορισμένες αρμοδιότητες σε ένα υπερβολικά συγκεντρωτικό κράτος. Οι δημοτικοί και κοινοτικοί σύμβουλοι που θα εκλεγούν δεν θα έχουν καμιά αμοιβή εκτός από λίγους της πλειοψηφίας που θα διοριστούν σε συγκεκριμένες θέσεις από τον δήμαρχο. Οι υπόλοιποι, με φωτεινές εξαιρέσεις πάντα, θα κολλήσουν κομματικά ένοσημα, θα κάνουν ρουσφέτια, ίσως και κάποια αρπαχτιά όταν προκύψει, ελπίζοντας ότι στο μέλλον θα αναβαθμιστούν σε υποψήφιους βουλευτές ή επικεφαλής κρατικών οργανισμών. Και μετά έρχονται πυρκαγιές, πλημμύρες, λιμοί και καταποντούριοι και ανακαλύπτουμε έντρομοι ότι είμαστε απροετοίμαστοι μ' ένα κράτος που δεν αντέχει στα δύσκολα, συχνά ούτε και στα εύκολα.

Του χρόνου τον Μάιο θα έχουμε και ευρωπαϊκές εκλογές. Θα κληθούμε να επιλέξουμε 21 Έλληνες και 21 Γάλλους που θα μας εκπροσωπήσουν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Οι περισσότεροι από τους συμπατριώτες μας δεν ξέρουν πολλά για το πώς λειτουργούν τα πράγματα στις μακρινές Βρυξέλλες και το Στρασβούργο. Ξέρουν όμως καλά, χωρίς να το παραδέχονται πάντα, ότι η συμμετοχή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι υπαρξιακής σημασίας για τη χώρα. Έχουμε μια μάλλον ασαφή εικόνα για τον σημαντικό ρόλο

Η Πολιτική δεν κιντοποιεί πια τον πολύ κόσμο, ακόμη λιγότερο τους νέους. Αυτή η τάση καταγράφεται στα υψηλά ποσοστά αποχής στις εκλογές, εδώ όπως και αλλού. Αυτά αποτελούν κομμάτια ενός σύνθετου παζλ που ονομάζουμε κρίση της δημοκρατίας

που διαδραματίζει πλέον το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αλλά έχουν ακούσει ότι η ευρωπαϊκή δημοκρατία αρεΐβει πλουσιοπάροχα, άρα οι 21 έδρες είναι περιζυτίπτες.

Παλιά, εκλέγαμε τους ευρωβουλευτές μας με κομματικές λίστες. Στη συνέχεια, το εκλογικό σύστημα άλλαξε και έτσι στις εκλογές του 2014 και 2019 ψηφίσαμε κόμμα και υποψήφιο με σταυρό. Ποιος πρέπει να διαλέγει τους ευρωβουλευτές, ο αρχηγός του κόμματος ή ο λαός με την ψήφο του, έστω μετά την πρώτη επιλογή που κάνει ο αρχηγός με το κομματικό ψηφοδέλτιο; Σε πρώτη ανάγνωση, η επιλογή από τον λαό φαίνεται σαφώς πιο δημοκρατική. Σε δεύτερη ανάγνωση όμως, η εικόνα που προκύπτει είναι πολύ πιο σύνθετη. Πόσοι και ποιοι υποψήφιοι χαιρούν πανελλαδικής αναγνωρισιμότητας ή έχουν την οικονομική δυνατότητα να οργανώσουν προεκλογική καμπάνια σ' όλη την επικράτεια; Πόσο μάλλον που ελάχιστοι από τους πρωτοκλασάτους πολιτικούς ενδιαφέρονται για την Ευρωβουλή. Με το παλιό σύστημα, αξιωθήκαμε να στείλουμε μερικές τουλάχιστον προσωπικότητες της χώρας που έπαιζαν σημαντικό ρόλο στα ευρωπαϊκά πράγματα. Ο αριθμός μειώθηκε αισθητά τα τελευταία χρόνια με το νέο, πιο δημοκρατικό σύστημα.

Στις εθνικές εκλογές, ο σταυρός στις πολυεδρικές περιφέρειες αποτελεί τη βάση του πελατειακού μας συστήματος και μια από τις ελληνικές ιδιαιτερότητες. Με τη χώρα ολόκληρη ως μια εκλογική περιφέρεια στις ευρωεκλογές και με σταυροδοσία, ανοίγεται πεδίο δόξης λαμπρό για υπερεπρόνες – γιατί όχι και τον νικητή του Σурνίνου; Αντε και κάποιους που θα επιλέξουν οι κομματικοί μηχανισμοί, ή ό,τι απέμεινε απ' αυτούς. Όλα τα εκλογικά συστήματα έχουν τα υπέρ και τα κατά. Αυτό όμως που υποθετίσαμε για τις ευρωεκλογές είναι από τα χειρότερα. Μήπως να το ξανασκεφτούμε; Η κρίση της δημοκρατίας μας αφορά όλους και δεν είναι μόνον πρόβλημα ελληνικό. Σίγουρα όμως δεν λύνεται ούτε με παλιά λόγια και κοινοτοπίες ούτε με ακόμη μεγαλύτερες δόσεις πολιτικού κυνισμού.

Ο Λουκάς Τσουκάλης είναι καθηγητής στη Sciences Po στο Παρίσι και ομότιμος καθηγητής στο ΕΚΠΑ. Το βιβλίο του, «Η Ενθλίωση της Ευρώπης», κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αλεξάνδρεια